

- בגרות ב: מתודולוגיה
- מספר יחידות הבגרות: 1
- מחבר פתרון הבחינה: ערן לוי
- מועד הבחינה: 03 ביולי 2017
- שעת הבחינה : 12:30

הצעת פתרון- בחינת הבגרות במתודולוגיה- 1 יח"ל

קיץ תשע"ז 2017- שאלון 105, 931177

הצעת הפתרון נכתבה על-ידי ערן לוי, מורה למדעי החברה בבתי הספר של קידום.

- התשובות כאן הן בגדר הצעה. תשובות נוספות יכולות להתקבל.

פרק א'

בפרק זה יש לענות על שאלה שתי שאלות בלבד

תשובה לשאלה 1

סעיף א'

המשתנה הבלתי תלוי- מין
המשתנה התלוי- תחום העיסוק

סעיף ב'

אני לא מסכים עם הטענה שאין הבדלים בין הבנות ובין הבנים בהתפלגותם בין תחומי העיסוק, משום שמלבד העיסוק במסעדות ובבתי קפה, בכל שאר תחומי העיסוק קיימים הבדלים בין בנים לבין בנות.
למשל, נראה ש-28% מהבנות עוסקות בשמרטפות בעוד ש-4% בלבד מהבנים עוסקים בתחום עיסוק זה.
• ניתן להדגים גם לפי תחומי עיסוק אחרים.

תשובה לשאלה 2:

סעיף א'

שיטת הדגימה שבה השתמשו במחקר 1 היא **דגימה מקרית פשוטה**- בשיטה זו יש לכל הפרטים באוכלוסייה הסתברות זהה להיכלל במדגם, דוגמים באופן מקרי פריט מתוך האוכלוסייה. בשיטה זו משתמשים במדגם **מייצג**- מדגם שאוכלוסייתו נבחרת באופן מקרי והיא דומה בהרכבה לאוכלוסיית המטרה. במחקר שלפנינו דגמו 468 בני נוער מן המגזר הכללי, 100 בני נוער מהמגזר הערבי ו-35 בני נוער מהמגזר החרדי. זהו הרכב הדומה לאוכלוסייה הכללית בחברה הישראלית ויש להניח שבני הנוער נדגמו באופן מקרי, כך שלכל בן נוער קיים סיכוי שווה להיבחר למדגם.

סעיף ב'

יש לתאר ולהדגים שניים ממאפייני המחקר המדעי הבאים:
1. **אמפיריות**- עיסוק בנתונים מהשטח- במחקר 1 השתמשו בנתונים שנלקחו ע"י סקר טלפוני ואינטרנטי מבני הנוער.
2. **אובייקטיביות**- אי תלות של המחקר ושל הליך המחקר בחוקר- באישיותו, בדעותיו וברצונותיו- התוצאות לא פורשו ע"י החוקר. יש להניח שהסוקרים (ולא החוקר הראשי) שאין להם אינטרס אישי ערכו את המחקר וכך המחקר הפך להיות אובייקטיבי.
3. **שאיפה להכללה**- המסקנה שתתקבל בסוף המחקר צריכה להיות תקפה לא רק לגבי המדגם שנחקר וכלל 603 בני נוער, אלא לגבי כל בני הנוער בישראל.

תשובה לשאלה 3:

סעיף א'

מחקר 2 הוא מחקר איכותני משום שהוא עונה על המאפיינים הבאים:
1. החוקר הוא כלי המחקר העיקרי- דבריהם של המרואיינים פוענחו ע"י החוקרת.
2. מחקר איכותני הוא תיאורי- במחקר זה בדקה החוקרת את חוויותיהם של מתבגרים שהצטרפו לשוק העבודה כפי שהם חוו ותיארו זאת. החוקרת הפנתה שאלות פתוחות שמטרתן לתאר את חוויותיהם.
• ניתן להביא מאפיינים נוספים.

סעיף ב'

מהימנות שחזור היא המידה שבה המדידה מדוייקת ע"י העברת השאלון/המבדק פעמיים בזמנים שונים. תנאים נסיבתיים עלולים לפגוע במהימנות. אם נעביר את המבחן פעמיים בזמנים שונים נוכל לבדוק האם המבחן מהימן, שכן סביר להניח, כי בשתי ההעברות השתנו התנאים הנסיבתיים. אם המתאם בין המדידות בשתי ההעברות יהיה גבוה, פירושו של דבר שהתנאים אינם משפיעים על ציוני המבחן והמדידות יציבות.

למחקר 1 מהימנות שחזור גבוהה יותר משום שהסיכוי שנקבל תוצאות דומות אם נעביר את אותו סקר שוב גבוה יותר מאשר אם נשאל שוב את בני הנוער על חוויותיהם במחקר 2. חוויות משתנות כל הזמן בעוד שנתונים אובייקטיביים, כמו למשל תחומי העיסוק של בני הנוער משתנים פחות.

תשובה לשאלה 4:

סעיף א':

המשתנה "תחום עיסוק" במחקר 1 נמדד באמצעות **סולם שמי**, משום שתחומי העיסוק מעידים על זהות בלבד של בני הנוער ולא על תכונות נוספות כמו: סדר, רווחים וכו'.

סעיף ב':

שאלות פתוחות הן שאלות שאת התשובות להן הנחקר יכול לנסח את באופן חופשי. החוקרת השתמשה בשאלות פתוחות משום שבהן המרואיין יכול לתת תשובות שהחוקרת לא חשבה עליהן, או תשובות שאינן נורמטיביות, אך קרובות יותר לדעתה. באופן זה התשובות מספקות לעיתים מידע מפתיע שהחוקרת לא ידעה קודם לכן.

פרק ב'

בפרק זה יש לענות על שלוש שאלות בלבד

תשובה לשאלה 5:

סעיף א':

מקדם המתאם מבטא קשר סטטיסטי בין שני משתנים. כאשר הסימון הוא פלוס (+) כמו במחקר שלפנינו, אז הקשר בין שני המשתנים יוגדר **כקשר חיובי**, כלומר שיש קשר בין שני המשתנים: ככל שמס' השעות של רכיבה טיפולית עולה, כך עולה גם מידת השיפור בדימוי העצמי, אך בעוצמות שונות בין קבוצת הצעירים לבין קבוצת הבוגרים. מתאם פירסון נע בין -1 ל- $+1$. ככל שהמספר יהיה קרוב יותר ל- $+1$ כך הקשר יהיה חזק יותר. 0.1 נחשב לקשר חלש, 0.3 נחשב לקשר בינוני ו- 0.5 ומעלה נחשב לקשר חזק. פירוש הדבר שעוצמת הקשר בין שעות הרכיבה הטיפולית לבין השיפור בדימוי העצמי גדולה יותר בקרב הצעירים (מתאם של 0.61) מאשר בקרב הבוגרים, שם עוצמת הקשר היא בינונית (מתאם של 0.35).

סעיף ב':

הייתי מפנה את התקציב לקבוצת הצעירים משום שבקרב קבוצת הצעירים עוצמת הקשר בין שעות הרכיבה הטיפולית לבין מידת השיפור של הדימוי העצמי היא גבוהה יותר משל קבוצת הבוגרים ולכן ניתן לומר שבחינה סטטיסטית, הסיכוי שהדימוי העצמי של המשתתפים ברכיבה הטיפולית יעלה הוא גדול יותר בקרב הצעירים (מתאם של 0.61) מאשר בקרב הבוגרים (מתאם של 0.35) ולכן יהיה לי שווה להשקיע את הכסף אצל קבוצת הצעירים.

תשובה לשאלה 6:

סעיף א':

מערך מחקר מתאמי- מערך מחקר זה בודק מצבים טבעיים, מדגיש תהליכים ונותן פרשנות לתופעות.

מערך מחקר ניסויי- מערך מחקר זה בודק מצבים מלאכותיים, מדגיש קשר בין משתנים ומנתח את המשתנים.

סעיף ב':

ההבדל העיקרי בין מערך מחקר מתאמי לבין מערך מחקר ניסויי הוא שבמערך המתאמי מתבוננים במתאמים כפי שהם קיימים במציאות ללא הפעלת מניפולציה (ניסוי) ולעומת זאת, במערך המחקר הניסויי מפעילים מניפולציה על המשתנים.

תשובה לשאלה 7:

סעיף א':

הממוצע הוא ערך המתקבל מתוך כמות מסויימת של נתונים ואמור לבטא את האומדן הקרוב ביותר לשאר המספרים. על מנת לחשב את הממוצע קיימת נוסחה פשוטה, הסוכמת את כל הערכים בסדרת נתונים ואז מחלקת אותם במספר הערכים.

סטיית תקן היא הערך המתאר את פיזור הנתונים סביב הממוצע של סדרת נתונים.

סעיף ב':

המנהל ביקש מרכז מגמת הספורט את נתוני סטיית התקן משום שהוא רצה לבדוק עד כמה רחוקים ומפוזרים ציוני התלמידים מהממוצע, כלומר המנהל רצה לבדוק את מידת ההטרוגניות של תלמידי הכיתות השונות.

תשובה לשאלה 8:

סעיף א':

שאלה ישירה - שאלה ישירה שואלת את האדם ישירות על עצמו.
שאלת השלכה - בשאלת השלכה נשאל המרואיין על אנשים אחרים, אך החוקר מניח שתשובותיו משקפות את דעותיו ואמונותיו שלו, שאותן הוא מטיל על אחרים.

שאלה מס' 1 היא שאלה ישירה משום שהחוקר שואל את הסטודנטים באופן ישיר האם הם מעתיקים בבחינות.

שאלה מס' 2 היא שאלת השלכה משום שהחוקר לא שואל את הסטודנטים באופן ישיר על עצמם, אלא על סטודנטים אחרים שאולי מעתיקים בבחינות.

סעיף ב':

שאלת ההשלכה משרתת את מטרת המחקר, לדעתי, משום שמטרת המחקר לבדוק אם סטודנטים מעתיקים בבחינות היא עניין רגיש. יכול להיות שתשובה חיובית לשאלה הישירה: "האם אתה נוהג להעתיק בבחינות?" תגרום למרואיין מבוכה, חשש או בושה ואין הוא יכול לענות עליה תשובה אמינה ולכן במקרה זה רצוי להשתמש בשאלת השלכה. החוקר מניח שתשובותיו של הסטודנט משקפות את דעותיו ואמונותיו שלו, שאותן הוא מטיל על אחרים. בנוסף, לאנשים קל יותר להעיד על אחרים מאשר את עצמם.

קידום מאחלת לכל הנבחנים בבחינת הבגרות במתודולוגיה בהצלחה!